

# SLOVENSKI GLASNIK.

Cena polletna  
1 gl. 35 kr.

Lepoznansko-podučen list.

Po pošti  
1 gl. 50 kr.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 6.

V Celovcu 1. decembra 1860.

6. zv.

## Naprej!\*

(Zložil S. Jenko.)

Naprej zastava slave,  
Na boj junaška kri!  
Za blagor očetnjave  
Naj puška govori.

„Z Bogom mati, ljub'ca zdrava,  
Mati mi je očetnjava,  
Ljub'ca moja čast in slava;  
Hajdmo, hajdmo za njo v boj!“

Z orožjem in desnico  
Nesimo vragu grom,  
Zapisat v kri pravico,  
Ki tirja jo naš dom.

Naprej zastava slave,  
Na boj junaška kri!  
Za blagor očetnjave  
Naj puška govori.

Draga mati je prosila,  
Roke okol vrata vila;  
Je plakala moja mila:  
„Tu ostani, ljubi moj!“

Z orožjem in desnico  
Nesimo vragu grom,  
Zapisat v kri pravico,  
Ki tirja jo naš dom. Naprej! Na-  
prej!

## Avguštin Océpek.

(Konec.)

Avguštin je tedaj zgubil skor vse veselje do šole in do bukev, nič ne mara, da bi bil obesil uk na kljuko in bi jo bil popihal spet na kozji verh, ko bi ga ne bilo nekaj zadržavalo. Avguštin namreč je rastel vsaj v starosti, če tudi ne v modrosti, in je prišel v tiste leta, ko se začne viša gosposka bolj za človeka pečati in ga celo povabi, da bi se prišel pokazat, je li vreden bele suknje ali ne. Avguštin je imel res velik strah pred gerškim jezikom, ali kedar je mislil na belo suknjo ali bolje rečeno na beli frak, so ga kar slabosti obhajale. To je previdil, da ga malo očetovo posestvo ne reši soldaščine, posebno ker so oče še terdni in dobro pri moči. Toraj

\* H tej slovenski budnici je zložil umetni Martin Jenko prav lep napev, ki človeku ne samo serca ogreva, ampak tudi zadostuje vsem pravilom umetnostinim. Péli so ta slovenski zbor, kakor smo omenili že v zadnjem listu, v poslednji česki besedi na Dunaju. Neizrečeno je dopadel in večkrat so ga morali ponavljati naši pevci.

je poterpel z gerščino, da si tudi bi mu bila kmalo želodec obrnila in možgane zmešala, ko bi jih bil kaj prida imel. Iz te prevelike stiske ga reši učitelj kerščanskega nauka. Dobri mož je že davno previdil, da je Ocepek toliko za šolo, kolikor zajec za boben. Neki dan po šoli pokliče Avgušтина na stran in mu naznani, da je pri davkarskem uradu izpraznjeno mesto pisarča, da je on z višim davkarjem, z gospodom Srakarjem, dobro znan in da je pri njem že za Avgušтина govoril. Revni pastirci na betlehemski paši se gotovo niso tako razveselili, ko jim je angelj oznanil rojstvo Gospodovo, kakor je Avgušтина razveselila ta novica. Solze so mu zalile oči, besede ni mogel govoriti v zahvalo, le roko je kušnil dobremu gospodu. Sam sebi ni mogel verjeti, da bi to mogoče bilo, in še le tretji dan, ko je že v davkarski pisarnici blizo vrát sedel pri svoji mizi in je prepisaval mnogoverstne reči, se je bil prepričal, da je resnica. Ko je tri dni pisal, ga pokliče viši davkar v svojo pisarnico, ki je bila od občne velike sobane le z remeljni pregrajena. Ko Avgušтин zasliši Srakarjev glas, se prestraši, da mu pade pero iz roke, ves blede stopi pred gospoda, ker si je mislil Bog ve, kaj je zagrešil.

Srakar mu ob kratkem pové, da je z njegovim pisanjem zadovoljen, da bo dobil 35 kr. srebra, in da naj pridno opravlja svojo službo, potem zna sčasoma tudi več dobiti. Avgušтин se mu prikloni do tal in gre k svoji mizi, ter piše, da mu je pot od lás kapal. On je bil vsaki dan prvi v pisarnici in jo je zadnji zapustil. Ura še ni osem bila, Avgušтин je že sedel za mizo; drugi uradniki in pisarči so še le proti deveti uri dohajali in Srakar navadno ob desetih in o pol poldne je spet zapustil kancelijo. Avgušтин je vselej skočil izza mize, da mu je pri odhodu vrata na stežaj odperl in se mu ponižno poklonil. Tudi Srakarjevega psa je vselej prijazno pozdravil in ko je vidil, da to gospodu dopade, se je znal psu še bolj prikupiti. Pri južini si je naj bolje koščike pritergal od ust, da je z njimi pital gospodovega „šekelna“; tudi mu je vsaki dan dal v skledico frišne vode.

Od začetka, ko je Avgušтин še le prišel v pisarnico, je pisal z jeklenimi peresi, ki so ravno takrat jele spodrivati gosje; ali ko je vidil, da Srakar piše le z gosjimi peresi in da on vsako novo znajdbo, tedaj tudi jeklene peresa, neizrečeno sovraži, je hitro pometal svoje skoz okno, in od tistega dne tudi doma ni prijel za drugo pero, kot za gosje.

Če je Srakar vidil, da kdo z jeklenim peresom piše, je nemirén postajal, glava ga je jela boleti in tisti dan se mu ni ljubilo ne jesti ne piti; celo Kotzebue, ktereга je sicer v pisarnici za kratek čas bral, ga za tisti dan ni mogel pripraviti v dobro voljo. Avgušтин je bil tako srečen, da je sčasoma spazil, kako mora pero urezano biti, da Srakarju naj bolje služi. Toraj ga je Srakar izvolil za svojega perorezca in davkar je s tem dobil poldrugo uro, ker sicer je

od desetih do pol dvanajstih rezal peresa. Zdaj mu tega ni bilo več treba, ker mu je znal Avguštín bolje pogoditi; da bi pa imel to poldrugo uro vendar kaj opraviti, je vsaki dan prinesel sabo deščico in iz nje je rezljal klinčike za zobe trebiti.

Tako je šlo dan za dnevom, leto za letom. Ko mine desét let, je bilo konec desetletne poskušnje in od zdaj je bila plača Avguštínu povišana na dve dvajsetici. Zdaj je že malo bolj moško stopal po ulicah in še tisti dan je odpovedal dosedanje stanovanje za gradom, kjer je stanoval ves čas, ter si je dobil stan v hiši moje stare matere in od tod jaz moža poznam. Tisti dan, ko mu je bila povišana vsakdanja plača — bila je ravno sabota — si stori korajžo in gre na večer v kerčmo, kamor so po navadi njegovi pajdaši zahajali. To je bilo pervikrat, torej ga je družina z začudenjem gledala; Avguštín je bil, da si tudi iz začetka tih in plašljiv, vendar kmalo dobre volje in ko je imel drugo merico pred sabo, je bil on že naj bolj glasán med vsimi. Tudi njegovi pajdaši, akoravno so sicer pusti in osorni, so se nekaj navzeli Avguštínove dobre volje, posebno ko je Avguštín dal za dva bokala vina. Ali zdaj, ko so se drugi malo oživili, je Avguštín omolknil, jezik mu ni več služil, le nerazumljive besede je blebetal in nazadnje ga je vino tako omamilo, da je za mizo zaspal in da so ga morali pajdaši domu spremiti.

Ko se drugo jutro prebudí, ga je glava strašno bolela in da si tudi je delj spal kot po navadi, je bil vendar še zelo truden. Počasi se mu je jelo v glavi vedriti in jasni, toliko se je spomnil, da je bil v kerčmi in da je nekoliko preveč pil, kako je pa domu prišel, tega si ni mogel spomniti. Da si tudi mu v nedeljo ni nič prav dobro bilo, je vendar sklenil na večer spet v družino iti, da bi tovaršem pokazal, da je mož — da je svoj gospod.

Ko pride v kerčmo, ni bilo razun enega tovarša nikogar od sinočne družine. Avguštín se usede poleg njega in mu toži, kako ga je ves ljubi dan glava bolela in da prav nič ne vé, kako in kdaj so se sinoč ločili. Pezdír — tako se je pisal Avguštínov tovarš — je rad burke vganjal, in njegovo naj veče veselje je bilo, koga za norca imeti. Ko mu Avguštín tako toži svojo nadlogo, mu šine misel v glavo, ubozega Ocepka danes za kratek čas malo mčiti. Pezdír verno posluša Avguštína in ves čas zamišljeno gleda pred se, potem se pomakne bliže njega, se ozira skerbno okoli, kot bi bi se bal, da bi kdo drugi ne slišal njunega pogovora, in mu šeptne na uho: „Kako si pa prišel sinoč domu?“

„„Sam ne-vem kako, toliko vem, da sem zjutraj v postelji ležal““.

„Ti presneti Ocepki ti! Jaz bi nikoli ne bil verjel, da si tako močan, ko bi ne bil sam vidil. Pervega si kar tako trešil ob zid, da je na mestu obležal“.

„Koga sem vergel ob zid?““

„No! nikar se ne delaj, kot bi nič od tega ne vedil. Meni ne moreš tajiti, ko sem vse sam vidil“.

„Koga si vidil, ti me plašiš; za božjo voljo te prosim, govori!““

„To boš vsaj vedil, kako si se tepel z dvema policajema, saj tako pijan menda vendar nisi bil, da bi —“

„Kaj da bi se bil tepel — jaz tepel! — pa s policajema? Pa zakaj?““

„Zapreti sta te hotla, pa se jima nisi pustil“.

Avgustin je pri teh besedah obledel kot stena in merzel pot mu je stopil na celo.

„Zapreti! — mene zapreti?! lepo te prosim, kaj sem pa pregresil?““

„Zdaj pa že vidim, da si bil pijan kot kanon. Tedaj res prav nič ne pomniš, kako si razsajal? Saj nisi bil človek, si bil tuji kot živina. Prec, ko smo stopili iz kerčme, si jel upiti na vse gerlo, da so ljudje okna odpirali in gledali, kaj da je. Mi smo te mirili in pogovarjali, pa vse zastonj. Kar prideta dva policaja in te opominjata, da molči in da pojdi mirno domu. Ti si jima jel pa zabavljati in pa kako! Take priimke si jima dajal, da je drugih nas kar groza bilo in ko sta te hotla zgrabiti, si mahnil z rokama in si poderl oba. Eden je odletel v zid in je kar obležal, drugi se je pač spet pobral, pa si ga kmalo spet na tla pobil. Mi smo hotli braniti, pa je bilo prepozno. Ko sta oba ležala na tleh, si stekel po ulicah proti domu“.

Avgustin si je podperl glavo in je tiho poslušal Pezdirja. Strašno mu je vrelo po glavi, zdelo se mu je, kot bi sanjal, kar besedice ni mogel spregovoriti, le globoko je zdihoval.

Med tem, ko je Pezdir Avgustinu to pravil, je prišel drug njegov pajdaš, Slivar po imenu, in prisede k njima. Pezdir mu je mignil z očmi, pa sta se porazumela.

Nekoliko časa so tiho sedeli, potem pa povzame Slivar besedo: „Kakor se mi zdi, se pogovarjata od sinočnega boja. Ravno pred eno uro sem slišal, da so prevedili enega od teh dveh policajev, in kakor pravijo ne bo več trave tlačil. Policija išče hudodelnika, pa kakor se mi zdi, še niso na pravem sledu“.

Te Slivarjeve besede so popolnoma potlačile Avgustina, z obema rokama si pokrije obraz in stoče: „Moj Bog, moj Bog, kaj bo z mano? Prijatli! lepo vas prosim, molčite! O nesrečno vino!“

„Ne bodi neumen, to veš, da od nas te ne bo nihče izdal, le sam se pametno vedi in morebiti se še vse po sreči izide“.

Ocepek plača vino, kterege je komaj pokusil in gre vun, ker v kerčmi mu je bil zrak pretežek, mislil je, da se mora zadušiti. Ko pride vun, jo udere naravnost proti domu, skerbno se je ognil vsacega človeka, menil je, da so to sami rabeljni, ki njega iščejo.

Ko prisope domu, se zapre v svojo sobico in preiščuje svojo hudobijo. Avguštin ni pomnil, da bi bil kdaj kacega človeka z žalo besedo razžalil, on, ki je bil vedno ponižen in pohleven kot ovca, naenkrat obdivja kot divja zver in pobija ljudi kot vrabce. Ko bi imel več korajže, bi si bil vzel življenje, katero je po njegovi misli že tako zapad'lo rabeljnu. Take strašne noči še ni imel celo svoje življenje. Revež ni mogel zaspati in če je tudi na kak trenutek zadremal, so ga prebudile strašne sanje.

V kerčmi pa smeha ni bilo konca ne kraja, ko je Avguštin odšel. Pezdir bi bil kmalo počil od smeha in Slivar je rekel, da je to več vredno, kot deset iger v gledišču in vsi so se veselili na jutrajšni dan, ker se bo ta igra na dalje igrala.

Skesan in poparjen pride drugi dan Ocepek v pisarnico še pred kot po navadi, in se vsede za mizo, ali danes mu pisanje ni šlo od rok, kar je pisal, je bilo napčno in ves čas, kar je opravljal to službo ni toliko papirja pokvaril kot danes. Počasi so jeli dohajati pajdaši. Kedar so se vrata odperle, se je Avguštin zganil po vsem životu, ker je mislil, da beriči ponj gredó. Vse je bilo tiho v kanceliji, nihče ni pregovoril z Avguštinom in vradniki so le šeptali med seboj. To šeptanje je Ocepka še bolj vznemirilo, ker je bil prepričan, da se od njega pogovarjajo; poprašati pa nikogar ni hotel, ker se je bal, da bi spet kake še bolj strašne novice ne zvedel. Pezdir je pa ves čas pri oknu pazil, kdaj bo Srakar prišel, in ko ga vidi po ulicah iti, gre vun in mu vse razloži. Srakar, ki je med vsimi klasiški Kotzebua naj bolj čislal, je bil velik prijatelj vsih šal in burk. Ko tedaj od Pezdirja vse natanjko zve, kako in kaj, si nabere obraz v gube, kakor je imel navado, če ga je kaka nevolja obšla, in stopi v pisarnico. Avguštin ga je iz pod čela plašno pogledaval in skušal brati na njegovem obrazu, ali že kaj ve od njegovega poboja ali ne. Srakar postavi palico v kot, obesi klobuk na klin, potem gre enkrat po sobi gori in doli in se ustavi pred Pezdirjem.

„Gospod Pezdir! ali ste vi kaj slišali od predsinočnega poboja?“

Še preden je Pezdir mogel na to vprašanje kaj odgovoriti, skoči Ocepek izza mize, pade pred Srakarja na kolena in joka kot majhno dete, tako da se je Srakarju in celo Pezdirju smilil.

„Ocepek! nadaljuje Srakar, kaj to pomeni, menda vsaj vi niste tisti hudodelnik?“

„Oh, jaz! jaz! to se pravi, jaz ne vem, ali sem ali nisem, verujte mi, jaz ne vem; ali ker vsi pravijo, da sem jaz in tudi vi že od tega veste, mora pa vendar res biti!“

„Tedaj vi ste tisti pijanec! Ocepek! reči vam moram, da sem se zelo zmotil nad vami. Jaz sem vedno mislil, da ste miren in trezen človek, ali kaj moram slišati od vas? In to ravno zdaj, ko sem vam plačo povikšal, menda v zahvalo? Pomislite, to ni samo

za vas, ampak za nas vse velika sramota in če gosposka to zve, kaj bo z vami““?

„Gospod prisežem vam, stoka Ocepek, da nisem še nikdar bil pijan, in da živi duši nisem nič žalega storil, kot samo ta nesrečni dan. O samo enkrat mi odpustite““.

Srakarju in vsim drugim se je že smilil, toraj ga niso dalje mučili. „Ustanite, mu veli Srakar, ustanite, kaj bi rekel ptuji človek, ko bi zdaj notri prišel. Kar je res, je res; jaz sem bil do zdaj vedno z vami zadovoljen in mislim, da je bilo to pervikrat in zadnjikrat, toraj jaz ne bom tega naprej razglašal, in tudi druge gospose bi prosil, da bi to med nami ostalo“.

Vsi so obljubili, in Slivar je tudi danas zvedel, da je en policaj že popolnoma zdrav, drugemu se je pa tudi že na bolje obrnilo.

To vse je Ocepka nekoliko potolažilo, ali vendar je vselej še plaho pogledal, kedar so se vrata odperle in še le čez dva ali tri tedne je lagleje dihal, ko je Slivar prinesel novico, da je tudi drugi policaj že okreval. Ni nam treba zagotvljati, da odslej ni bilo Avguština v nobeni kerčmi viditi, tudi vsacega policajja se je že od daleč ognil, ker se je bal, da bi ne bil znabiti eden tistih dveh in da bi ga ne spoznal.

Kako pa se je Ocepku na dalje godilo, bomo zvedili v novem letu.

## Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah razglašá Dav. Terstenjak.)

### 0 božjem kozleku.

Popotovaje po savinski dolini sem si ogledal nov kozelc, ki si ga je kmet ravno postavil. V prednji steber si je dal vrezati podobščino kozlovsko, in tudi na dilah (Dachboden) sem vidil iz lesa napravljenega kozla stati. Ko ga vprašam, na kaj ta žival streže, mi odgovori: To je „božji kozel“: na njegova roga mu obesim snop žita ali pšenice, in pustim ga viseti do nove žetve, ker, kakor ljudje pripovedajo, v tak kozelc ne udari, in tudi toča ali ploha njiv ne pokonča. Dolgo je nisem mogel uganiti, zakaj se ta shramba za silje kozelc veli; sedaj mislim, da sem jo dognal.

V germanskem mythu se pripoveduje o bogu gromovniku Thunar ali Thôru, da on silje varuje. Adam bremski (Gesta ecc. 4, 26) piše: Thor serena et fruges gubernat.

Thôra pa so si germanski rodovi mislili vozečega se na kolah, pred ktere sta bila kozla uprežena. Koza in kozel sta bila toraj bogu gromovniku posvečeni živali\*) (glej Dr. Mannhardt, Germanische

\*) Pod symbolom kozla tiči obrodívni oblak. Učeni Kuhn, „Zeitschrift für vergleich. Sprachforschung 1855 V. Band str. 146“ piše: Namen der Wolke, wie varâha, Eber oder varšan, Bock, zeigen zwar auf den

Mythen 14, 15, 47, 63 in na drugih mestih). Tudi v litevskem basenstvu se govori o „Perkuno ozys“, to je: o Perkunovi kozji. (Schwenck, Slaw. Myth. str. 70.) Ravno tako je kozel atribut vedskega (iztočnoarjanskega) Peruna — Indra. Gori omenjeni običaj „božjega kozla“, in imenovanje shrambe za silje: kozelc (Harpfe) pričujeta, da je tudi slovenskemu Perunu bil kozel posvečena žival.\*)

Navada, na lesenega kozla snopje natikati, se nabaja še dan-današnji pri Nemcih (glej Wolf, Beiträge zur deutsch. Myth. II, 70—80). Nemci imenujejo takošni snop: Bocksthorn, Halmbock, Habergeiss. Tudi Panzer (Beitrag, II, 504—514) omenja te navade v južni Nemčiji pisaje: „In Gablingen u. a. stellen die Schnitter auf das letzte Haferfeld eine hölzerne Geiss“.

### o taranskem volu.

Starega kmeta Juriča, po domačem: „Negovanjščana“, na Pohorju slivniške fare, sem vidil orati. Eden vol ni hotel ubogati, in jezni kmet ga je zmirom z otiko tolkel in klel: Ti taranski vol! Uprašam ga, zakaj vola tako imenuje, pa mi reče, „da je iz oblakov padel, ali da ga je gromska strela zadela, ker je tako len“. Bilo je to leta 1844. Več let sem premišljeval, kakošen basnosloven ostanek bi poznamovanje „taranski vol“ bilo, in v kakošni razmeri do gromske strele bi stalo. Mislim, da sem sedaj pravi pomen zadel.

Znano je, da se je bog groma in bliska pri starih Slovenih ne samo velel Perun, Perkuz, temuč tudi Taran. Obširnije razjasnjenje o tem božanstvu lahko častiljivi bravci najdejo v mojem spisu: „O gromski sekiri imenovani: „Taran balta — sekira“ v Novicah leta 1859 str. 2. itd.

Gromskemu bogu Perunu-Taranu pa niso samo volov v daritev klali, temoč gromski bog se večkrat veli bik ali vol: tako vedski Indra (Benfey, Chrestomathia Sansc. gloss. 178; dalje Sāmavēda, ed. Benfey I, 2. 1. 3. 5. 6.) ravno tako germanski Thunar in Thôr. (Obširnije pri Manuhardtu Germ. Myth. str. 37—41.) Tudi litevske narodne povesti govorijo o „Perkuno jautis“ — božjem, Perunovem volu. Na zunajni steni stolne cerkve v Ljubljani je 4', 1" visok in 2' 1" širok rimsk spominek, na katerem se osebno ime, vzeto iz častja Taranovega vola, nabaja. Celi napis se glasi ENINAE VOLTREGIS filiae Rufio Sennius uxori suae et

Theriomorphismus der Wolke, aber das tertium comparationis ist in beiden Fällen nicht das zottige Fell, sondern das Wühlen und Befruchten. Zato so stari Slovani novooženjenim dajali kozlove môdeta (Hoden) za večerjo, da jim rodovitnost pomnožijo.

\*) Gromski bog Perun, Thunar, Thôr, varh domovja, je imel tako velik upliv, da so pri stavbi hrama poseben steber po Perunovem symbolu — kozlu imenovali kozlič, — Bockpfeiler. Zato tudi radi kmeti imajo črnega kozla v hlevu med konji.

sibi vivens fecit et **VOLTARONTIVS VOLTREGIS** sorori suae et sibi vivens fecit. (Mittheilungen des historischen Vereins für Krain, 1847. str. 16. tab. III. Nr. II.) Tukaj imamo ime Voltaront, katero bi se v novi slovenščini glasilo: Voltarôt ali pa Voltarut, kakor ime koroškega vojvoda: Borut iz Boront. Voltaront toraj pomenja: tarejoči vol, der polternde Ochse, Stier, kakor se tudi vedski bog groma Indra veli.<sup>1)</sup> Primeri severnoslovanska božanstva: Turbog, Bikis itd. Ravno tako je čisto slovensko ime Voltrex, katero se po latinskem sklanjanju najde v obliki Voltregis, ali na drugem kranjskem kamnu se še najde v nominativni obliki: Voltrex (glej, des hochlöblichen Herzogthumes Crain topog. hist. Beschreibung fünftes Buch, zweiter Theil str. 261). Moj učeni prijatelj prof. Caf mi je poterdil, da se v frajhamski okolici mladi volek veli terks, terkselj<sup>2)</sup>. Oblika treks je toraj methatična. Ali še drugo poznamovanje za Taranovega darivnega vola nahajamo na kranjskem rimskem kamnu in sicer: **VOLTREIBVS** = Voltrjebus, od trjeba, res idolo immolata. Treibus stoji tukaj v dialektični obliki, primeri leipi za ljepi (liepi). Rodbine z imenom Trebus in Trebas še živijo na Štirskem.

Verh tega najdemo imé **VOIAPVS** = Voljap, od japa, sanskr. aper, der Zuchtstier. (Glej napise o imenih Voltreibus in Vojapus l. c. str. 262 itd.) Vojap<sup>3)</sup> je bil beneficiarius nekakšnega Volarena. Toraj v kranjskih napisih imamo sledeče po volu — Perunu — Taranu posvečeni živali — prijete imena: Voltaront, Voltrex, Voljap, Voltreb in Volaren = der Donnerochs, das Ochsenkalb, der Opferochs, der Zuchtochs ali Zuchtstier. Ali tudi synonymne poznamovanja tega posvečenega goveda najdemo na kranjskih rimskih kamnih, kakor: Bujus = Buj, polski: bujak, zato: bujvol = byvol, der muthige, starke Ochs (l. c. str. 263.); — Sekon, od sek = ogerski vol z dolgimi rogovi, primeri irsko: seghu, urus. Tudi druge imena v tih napisih kakor Enina = svella primeri severnosl. Onogost, Onoslav, Brok = Brenk ruski: Brjač, v imenu Brjačislav, od brenčati, brüllen, schwirren, poltern, Namó, primeri ime pohorskih kmetov: Namis, Namóš, Nam, serbski: Nemanja, Oppalo, Reka, Sennius, od sén, drak<sup>4)</sup> itd., so slovenske. Vsakdo vé, kdor latinski razumi,

1) Voltaront vtegnate tudi dve samostavni imeni biti, kakor Jar Tur, Turbog, Taront, toraj = Tarot, Tarut. Da so glasnik  $\kappa$  nekdanji Slovenci kot an, on, izgovarjali, pričujejo stare topične imena, kakor Dombrava = Dôbrava, Lankovice = Lôkovice itd.

2) Moj tovarš prof. Majciger mi je povedal, da tudi v Kranjski gori se mlad voliček veli terkselj, po izpahnjem glasniku: terclj.

3) Vojap vokalizano za voljap.

4) Ime Ena, Enina sem razjasnil v svojem članku: „o Encih“, v letošnjem Glasniku. Imena Brocus, Broccus, Brocimar se pogosto najdejo na štirskih rimskih kamnih. Korenika je brenk en = o. Cirkvenosl.: brencalo, tympanm; brencanije, strepitu.



da se te imena ne dajo iz latinskega jezika razlagati; če mi pa kdo po gramatičnih pravilih in s tako naravnim pomenom more te imena iz keltskega jezika razložiti, mu bodem hvaležen.

Do onih mal pa bom še zmirom terdil, da so za Rimljanov na Kranjskem tudi živeli Slovenci.

## Še kaj zastran rodivnika.

(Konec.)

Narod celó po glagolskih samostavnikih ne rabi golega rodivnika; le nekoliko te verste iz cerkve zatrošenega ima, n. pr. „izpraševanje vesti; stvarnik nebes in zemlje“ itd. Sicer pa ne pravijo: „hvala krompirja (raji: krompirjeva hvala)“, prodajanje platna, zidanje hiše, pitje vina, (raji: vinska pijača mu je zmešala glavo)“ itd. To lepše in sploh tudi krajše pripovedujemo z glagoli in prilogi; morda bi časi ne bil okoren celó dajavnik. Ne pomnim, da bi kdo bil rekel: „vrednik Novic, Glasnika, Vedeža“; slišal sem pa uže često: Glasnikov, Vedežev, Noviški vrednik“. Še bi vprašal: ako je prav „zidanje hiše, pisanje pripovedek“ itd., kako pa, da ni prav: „osvojenje Carigrada?“ Kader je eno dobro, gotovo je oboje dobro; če pa to ni za rabo, uno tudi ne. Kako ljudstvo povsod črtí same rodivnike, vidimo iz tega, ker naredí raji napčen prilog, n. pr. „lesén terg, svinjska ména“ itd. Ogne se ga časi celó tudi s členom (artikel). Slišal sem neumno mlado žensko, da je rekla svojemu možu: „volk tih ljudi“. Sem ter tje se v tacih namerah razmernik: „od“ napek rabi, ali po Dolénskem le malokdaj, češče pa med Notranjci, ker so bliže Lahov. Tudi serbski „od“ namesti rodivnika je večkrat po šegi laškega jezika. Za Notranjce moramo reči, da se ne naučimo od njih dosti samostavnikovih oblik; toda posnemati nam jih je, kar se tiče glagolov. Gosp.  $\Delta$  je neverno odmajával, ko sem v „Glasniku“ govoril, da Pivčanje, Berkinje in Bistričanje še imajo ponavljjavne glagole; pa vender je v „Novicah“ poterdil Bistričan g. Bilc moje besede. Tu še pristavljam, da tako ne rabijo sami Notranjci, ampak tudi Čiči in Primorci okoli Reke in vsi Istranci; slišal sem jih sam na svoja ušesa. Tudi naj povem, da te reči nisem jaz prvi oznanil slovenskim jezikoslovcem, ampak uže davno je, kar je bil to nek bogoslovec povedal g. Metelkotu in rajnemu Zupanu. Jako sta se veselila, kakor mi je pravil mož, ki mu gotovo gré vera; ali sam ne vem, kako da sta molčala učenemu svétu! Res pa je, da „piševati“, kakor sem jaz rekel, ni prav, temuč „pisévati“. Gosp. Bilc pravi: „težko je določiti, kdaj se

ima *g* v *ž*, *s* v *š*, *c*, *k* v *č*, *sk* v *š* ali *šč* spreminjati, ker včasih se spreminja, včasih pa po nobeni ceni ne, včasih se pa rabi oboje". Prederznil bi se, g. Bilca, g. Volčiča v Istri in drugih mož, kateri se nosijo z jezikovimi preiskavami, prositi, da tenko premislijo, in ako jih je blaga volja, odgovoré to-le: „da glagoli 1. in 3. oblike, v ponavljavnem pomenu ostajajo brez kacega spreména, to se vé samó ob sebi; kaj pa glagoli 2. oblike so kdaj ponavljavni? Mislil bi, da sploh ne, ker jim že njihova lastnost brani; vender sem slišal: „solnce merkéva“. — Soditi je, pa ne vem do dobrega, ali je res ali ne, da glagoli 4. oblike vselej spreminjajo *s* v *š*, na pr. „kosíti, košévati, nositi, nošévati, gasiti, gašévati, prositi, prošévati“; spreminjajo pa tudi *z* v *ž*? Kako se govori: „voziti, vozévati“ ali „vožévati“? Se-li v tej obliki *l* in *n* mehčata ali ne? Rekajo li: „goniti, gonévati“ ali „gonjevati“? „moliti, molévati“ ali „moljévati“? Ali se spreminja *d* v *j* ali ne? Znam, da Notranjci govore: „vidévati, hodévati“; v Istri sem pa čul: „hojevati“. Dobivajo ali ne dobivajo soglasnice *b*, *p*, *m* k sebi *lj* v tej obliki? Kako je navadno. „snubévati, kupévati, lomévati“ ali snubljevati, kupljévati, lomljévati“? Za peto obliko sem gótovo mislil, da se nič ne spreminja, toraj: „pisévati, klicévati“, in jako sem se čudil, ko sem vidil v Novicah: „brišévati“. Je li samo ta glagol tak, ali jih je več te verste? Se li čuje samo: „briševati“, ali tudi „brisévati“? Ako se drugo tudi rabi, potem je prvo gotova napaka. — Vse te reči so pridnega premisljka vredne. Čas je, da se po dolzem okoliši zopet vernemo. Sploh moramo reči, da sami rodivniki po glagolščekih ušesa ne tergajo tako zeló, kakor drugi njih verstniki, in če je krajša beseda postavljena v goli rodivnik, neprijetnejša je. Naj bi tudi tu veljalo tisto, kar smo djali pri rodivnicah, ki imajo za sabo oziravnike. (II). To pa ne more biti misli našega jezika nasprotno, če nekatere samostavnike, narejene iz prilogov, kateri hočejo za sabo imeti rodivnik, rabimo tako, da pri njih stoji reč v golem rodivniku, na pr. „lakomnost blaga, deležnost greha, deležnost tatvine, žeja časti“ itd. „Poželjivost mesá“ tedaj ni: die begierde des die sinnlichkeit darstellenden Fleisches, ampak: die begierde nach Fleisch.

Kader je samostavno imé v rodivniku množnega števila, ondi res nikakor ne moremo ogniti se golega rodivnika, ker imamo priloge samo za enojno število, za množno si jih naš jezik ni osnoval. Ako ne smemo reči: „življenje svetnikov“ itd., kako bomo pa djali? Daravno se tudi kaj tacega malo čuje med ljudstvom, vender temu v pisanji gotovo nikakor ne moremo reči napako zató, ker nam slovenščina družega pota ne kaže; sam dajavnik bi časi morda služil. (III.)

Kmet nema celó pri zgolj umskih rečéh (abstrakta) golih rodivnikov. Pisatelj se jim tu čisto umakne, da le hoče. Rabi se prilog, tudi sem ter tje kakov razmernik, časi morda celó da-javnik. Menim, da je bolje: „sužnji jarem, svetlobini otroci, mladostine želje“ (saj tudi pravijo, modrostine bukve\*) = das buch der weisheit), lepotina moč, verske resnice, natura lepota“, kakor pa: „jarem sužnosti“ itd. — Časi pa vender v tacih zadevah zopet moramo jemati goli rodivnik. Nihče ne poreče: „spokornostin, pokorščinin“; tudi ne kaže drugače pisati, kakor: „duh resnice, kolo sreče, solnce pravice“ itd. Tu naj modri pisatelj sodi sam, kako in kaj; ali učiti se mora jezika od naroda, sicer bo napek sodil. (IV.)

Terdi Slovenec ne govori nikoli: „čas vojske, lakote, kuge, deževja, košnje, mlatve, žetve“; ampak: „vojskini čas (Notranjec tudi: vojni čas)“; mnogo raje pa samo: „ob vojski“ itd.; tudi: „v deževji, košnji, žetvi“. Dobro pomnim, kako je nek mož hotel kazati nad sabo učeno govorjenje, kakor je slišal v cerkvi, pa je mnogo potov rekel: „ob času deževja“, in ljudstvo, ker je čutilo, da se spakuje, berž mu je zdelo priimek: občasnik. — Tako tudi nikakor ne smemo pisati, ako ne mislimo ptujčiti.

Štiri namére so tedaj take, da se v njih časi ne moremo lahko ogniti samega rodivnika; zaznamovali smo jih z latinskimi številkami. Prevérjen pa sem, da bi ga ne bilo treba čisto nikjer, razun v množnem številu, ko nam bi književni jezik bil samorašče pognal brezi ptujega semena iz domače zemlje. Tega pa do zdaj še ni bilo pri nobenem jeziku, toraj tudi pri našem ne. Samo toliko bi še rad opomnil, da se v tej reči na Ruse preveč ne ozirajmo. Iz ruskih slovníc prilogi na „ov, in“ čedalje bolj ginejo. Kdor je kolikaj imel opraviti z njihovo sicer krasno in veličansko literaturo, lahko vé, da ne tatarijo samo, kakor jim očita Prešeren, ampak da nemčujajo tudi, akoravno bi o prvem človek mislil, da so v tem oziru ostali najčisteji med vsemi našimi brati. Ljudstvo na kmetih je res moralo dobro čisto ohraniti se, mesta in knjiga -pa ne. Kako pa more drugače biti, ker so Nemci bili tudi njih učitelji? Ker se v naših dnevih kaže preporodna zora slovanski književnosti, zato je upati, da tudi Rusi začnejo osvojevati se ptujstva, ter med domačim narodom iskati svojemu pisanju pravega zaklada. Južni Slovanje se čedalje veseleje poprijemljejo tega dela, kar nam priča g. Kurelčeva krepka knjiga: „Recimo koju“.

Naš prosti kmet se tudi pri neživih stvaréh ne ogiblje prilogov tako skerbno, kakor naši pisatelji; zlasti na „ov“ jih je mnogo slišati, na „in“ pa ne toliko. Vem da pravijo: „mečeva nožnica,

\*) Tako je rabil tudi Vodnik. Pis,

jarmova kamba, kruhova skorja\*), noževe oplati, britvina ostrica, kolóvratovo vreteno, ognjeva gorkota" itd. Te ga bi pa za zdaj ne mogel na tanko povedati, kje in kdaj smemo delati iz tacih samostavnikov prilog na „ov“ ali „in“, kdaj ne. Le to naj še povém, da samostavniki srednjega spola dobivajo tudi „ov“, kader nam kažejo kako živo stvar, na pr. „teletove jasli, jagnjetova koža“ itd.; pri tacih imenih pa, ki zaznamljejo kaj neživega, nisem čul tega še nikoli, dasiravno se bere v serbskih Vukovih pripovedkah: „sunčeva majka“; pa saj tukaj si mislijo, da je solnce živa stvar. Dalje se pristavlja, da kader nedoločivno govorimo od kake reči, ne smemo samostavnika spreminjati v prilog. V pojasnilo nam bodi ta-le nemški stavek: „ich erblickte das gesicht eines jünglinges“. Napek bi poslovenili: „ugledal sem mladenčev obraz“, ker tako se pravi samo tedaj, kader je znano, za katerega mladenča se menimo; tukaj bi se pa moralo reči: „ugledal sem obraz nekega mladenča“; ali pa, če nam je beseda: „nekega“ od več, kar se često godí v verzih — in pesnikom smo prav za prav naredili to opombo — naj se postavi samo: „mladenča“. Ako se je treba ogibati dveh napak, ognimo se tiste, ktera je več. — Sem ter tje kakšen, pa le nerazumen kmet celó ženskemu spolu pritakne „ov“. Dolenca sem slišal: „kdo bo vedil čebelovo misel“? Tako ni da bi se rabilo v knjigi. Gotovo je, kar menda vé vsak pisatelj, da prilog na „ov“ rabimo večidel pri germih, drevesih, časi tudi pri nekterih družih rastlinah; pa nič ne gledamo, kacega spola je bil samostavnik, na pr. „lipov, békov, bukov, češnjev, smrekov, oljиков,\*\*) robidov, rakitov, leskov; jagodovo cvetje, korenjevo\*\*\*) seme, debeljačev kruh, zelenjév koš“ t. j. koš, v katerem nosijo živini bukovovo zelenje. Beseda: „breskev, breskva“ in pa drevesna imena, ki se končavajo na: „ica“, jemljó zarad lepoglasja „in“ k sebi, na pr. „maréličin, makóvničin“ itd.

Razmernik: „od“, kolikor mi je znano, slovenski jezik namesti rodivnika malo rabi. Najraji ga ima, kader govori od (majhnih) bistvenih delov (bestandtheilen) tacega orodja in družih, orodju podobnih reči, ktere je naredil človek. Del te verste ima sploh to službo, da se premika v svojem poslu ob celoti: ali pa se jemlje od nje; pa zopet nazaj déva, na pr. „ključ od vrat, kamba od jarma“. Semkaj spadajo tudi nekteri prostori, ki jih je zgradil človek. Tu se deva: „od“ večidel samo, kader ni priloga v navadi, na pr. „vrata od verta; lesa od hleva; vrata od

\*) „Kruhova skorja“ = brotrinde; „skorja kruha“ = eine rinde (ein wenig) brot. Pis.

\*\*\*) Notranjec tudi pravi: „oljičina (cvetna) nedelja“, in „oljičina veja. Pis.

\*\*\*\*) Iz tega je Dolence naredil: „korenjevčar“, t. j. mož, ki skupuje korenjevo seme. Pis.

kašče; ključ od kašče; vrata od skednja“, pa tudi, „skednjena vrata“, a ne: „vrata od veže, od hiše“, ampak: „véžena, hišina vrata“, vendar pa: „ključ od veže in hiše“, ne: „véženi, hišini ključ“.

Ali tudi tukaj se sploh ne rabi razmernik brezi vsega razločka, ampak treba, da se zapomni to-le:

1) Ako imamo take dele v mislih, preden so kaj služili orodju, kateremu so namenjeni, tedaj ne rabimo razmernika “od“, temuč: „za, za k“, redko prilog, na pr. delam kambo za jarem, za k jarmu“, tudi: jarmovo kambo“ nikoli pa ne: „kambo od jarma“. Takisto se pravi: „kupil sem ključ za h kašči; nemamo osnika (achsnagel) za h kolesu“ itd.

2) Kader ta dél uže pri svojem orodju služi, pa je odvzét mu tedaj, ko govorimo, nikoli ne rabimo priloga, ampak vselej „od“, ki nam tu kaže mér, od kod je kaka reč, na pr. „najdel sem iglico ali kambo (namreč vzeto) od jarma; to je vreteno od kolovrata, koló od voza, osnik od kolesa; tam je lésa, ključ od verta; najdi ključek od ure“ itd.

Tako govorimo sploh pri vsakej reči, koja ima več delov, naj bo naredba človeških rok ali ne, če mislimo povedati, da je ločen od nje kak nepremakljiv del, na pr. „rokav od sukne, oglavje od klobuka (sicer pa raje: klobukovo oglavje, ako ni ločeno od klobuka); tu je brada (namreč odlomljena) od sekíre; žebli od ponošenega čevlja (sicer pa: čeveljski žebli); to je mejnik od moje njive (če ni tam, kjer je bil vkopan); to je skledica od želoda, pecelj od hruške, olupek od jabelka, perje od sove, od kosa“; pa še raji in bolje: „želodova skledica, hruškov pecelj, jabelkov olupek, kosovo perje“ itd. itd.

Tako govorimo — vzlasti če ni priloga — časi pri mnogoverstnih neživih rečéh, dasitudi niso zložene iz delov, kader hočemo povedati, od kod je prišlo kaj netelesnega. Kader jezik še ni pokažen, to govorjenje malo rabijo, in sodil bi, da ni posne-manja vredno, ker ima nekam ptujo slast, na pr. „duh od trave je bučelam zopern“.

3) Ako se premakljivi del kake rokotvorine derži svoje celote, ko se od njega menimo, jemljemo prilog, če je navaden, pa tudi razmernik; „na, pri“, časi celó „od“, na pr. „pojdi gledat jarmove kambe, kambe pri, na jarmu; bitjé (die gewichte) pri uri je pretežko; zapri vrata od hleva; zavij ključ od kašče“ itd. — Kdor hoče tu vselej prav pogoditi, mora poslušati narod.

4) Kader pa sploh govorimo, da ne gledamo tega, je li premakljivi del odvzet ali ne, devamo prilog, če ga jezik ima; ali pa rabimo razmernike: pri, na, za, za na, za

k<sup>č</sup>, časi tudi „od“, na pr. „jarmove iglice so lesene ali železne; tudi je prav: iglice pri, na jarmih, za, za na jarne, za k jarmom so lesene; pokrovi od kadí so pleteni“: pa tudi: „pokrovi na kadéh, pri kadéh, za na kadí so pleteni“ itd. itd.

Časi, pa malokdaj, Slovenec zavoljo krepkoglasja priloga spremeni v samostavniki pa ga potlej dene pred drugo samostavno imé z razmernikom „od“ na pr. „revščina od prosá“, namesti: „revno proso“; drobiž od repe“, namesti: „drobna repa“ itd. To pisatelju ni vredno posnemanja, ker se je k nam zaneslo berž ko ne iz laškega.

V teh in tacih namerah Slovenec rabi „od“ namesti rodivnika; toda vsak bravec lahko vidi in vé, da tudi tukaj razmernik vselej prav za prav tega sklona ne domestuje; da naše narečje ta razmernik večidel in sploh le rabi, kader hoče pokazati mér: od kod? Pri nas tedaj nema tolike pravice, kolikoršno vzlasti med Serbi, kterim pa v tej reči, kakor smo uže rekli, nič kaj ne upamo.

## O zraku v živem človeku.

(Konec.)

Kar zadeva krajev, kjer se godi pripravlanje za gorenje in gorenje samo, je izmed vseh naj prvi v čutnicah. Te delajo toliko bolj, kolikor bolj čutimo in mislimo. Gorenje se upeljuje potem v mesu ali v mišicah, ki gibljejo nam ude, in tudi v teh toliko hitreje, kolikor bolj gibamo ude. Razkrojevanje se godi potem v drohju po užitku jedi in tudi s toliko večim uspehom, kolikor bolj skuša kosilo razdreti pravno ravnovago kervnih snovi. Kraji razkrojenja so na dalje povsodi po celem telesu, če se je nam bila kri ohladila, in spet je razkrojevanje toliko močnejše, kolikor več gorkote zgubivamo na reči, ki nas obdajajo.

Če se spomnimo obsežka telesnega življenja, previdimo koj, da nobenega imenovanih ravnanj ne zamoremo nikoli ustanoviti prostovoljno. Ker brez lastne volje in neprenehoma snujemo misli in dobivamo občutke, in če bi tudi obsodili ude v večni mir, se nam saj vzdiguje in kerči serce in persi za ohranjenje življenja, in če se še tako odevamo, zgubivamo vendar vedno gorkote, saj s sapo. In če tudi nič ne vžijemo, se vendar vsled naštetih ravnanj pravna ravnovaga snovi tako razdere, da nekatere izmed njih padejo iz verste, v kateri bi bile ostale, ko bi ne bilo razderave. Tedaj se dobijo vselej v telesu snovi, ki se dajo sožgati.

Na vsakem imenovanih krajev se posebno nekatere imenovanih snovi posebno lahko razkrojujejo in sožigajo, pa vendar vedno veljá,

da vse snovi se povsodi zamorejo razkrojovati. Se ve da človek, ki rabi bolj čutnice in možgane kakor le gorkoto dajavne organe, lože živi, če je meso, pa bo vendar te dela tudi lahko delal, če je kruh in podzemljice. Posebno delo tedaj kar ne terja posebno sestavljenega živeža. To vidimo med družim tudi na revnem učenem in na rokodelcu nasproti mirno sedeči prodajavki, ki posebno po zimi porabi vse, kar je vžila, da se le varuje zmerznjenja; tudi ona ne more tega doseči samo z užitjem sladkora, močica ali masti. —

Živalsko telo je v tem ravno takšno, kakoršina je vsaktera druga delavna mašina. Elektriške baterije, ki pišejo telegrame, razvijajo elektriško moč, akoravno ne rabijo vse enake hrane. Hlapon vleče cele vlakove voz, naj ga že kurimo s šoto ali z naj boljšim premogom. Človek, elektriška baterija, hlapon, vsaki izmed njih zamore do posebnih mej premeniti hrano s hrano, pa vendar to ni vse eno zastran moči, ki jo razvija pri tem vsaka teh treh priprav. Funt premoga stori več kakor funt šote, funt mesa več kakor funt moke.

Človeško življenje je tedaj navezano na gotov živež, ki se le med gotovimi mejami sme premenjati. Tu so postavljene terdne overe lastni prosti volji; pa med temi overami se skazuje prostost njene vlade čez snovi telesne v naj zadostivniši meri veljavna. Saj zamore človek voliti, kje in kako se mora porabiti vžiti živež; ker lahko mu je, da sedi pri miru in da prepuša jetram, da razderajo težavno delo rastlinstva v neorganske zložbe. Če pa napenja mišice, se pa razkrojavanje godi v teh pripravah za gibanje in obrača se organskemu svetu razun njega, ljudem, živalim in rastlinam spet v prid delo, ki so ga te stvarf poprej njemu storile bile. Zamore pa tudi človeški duh nategovati čutniške nitike možgan, ki delajo, da je mogoče snovati misli, ki osrečujejo čase in stvari, s kterimi posestnik teh možgan ni prišel nikoli v nikakoršino dotiko.

Da je pa mogoče, da se to zgodi, vzrokuje ta posebna telesna naprava, da, kedar se prostovoljno nategovajo čutnice in priprave za gibanje, se vselej tudi pospeši kervni tok skoz imenovane organe. Kakor je bilo že opomnjeno, imamo posebno mero kervi. Ta kri teče po posodah, kterih posamezni kosovi se dajo razširjevati neodvisno od družih. Kjer se pa razširi posoda, tje se posebno staka tekočina. Ne da bi to razdeljeval na drobno, pa menda vendar previdite, da je mogoče, da se godi zdaj naj bolj v možganih in zdaj naj bolj v mišicah predeljevanje iz keryega toka, ki vodi sabo sozidavne in razderavne živivne snovi. Če se ne zgodi ne to ne uno, pa prevzamejo delo drugi organi, ki kar razbijejo živivne snovi pa ne da bi storili z njimi kako delo, ker se k njim zdaj naj bolj staka kri, ktere ne jemljejo v se uni organi. Če se poslednje godi, je človek, kakor ogenj, ki gori in zgubiva gorkoto na vse kraje, pa ne da bi prišla kaki delavni moči v prid. — Pravico bi imeli popraševati,

zakaj vendar se v nedelavnih organih predeljujejo in gorijo snovi. Na to odgovorimo, ker je le tako mogoče, da se ohrani življenje in tedaj zmožnost za delo.

Po tem pretresovanju bi bilo skorej na času, da se porazumimo zastran nekaj izrazov, ki smo jih večkrat rabili. Večkrat je bilo rečeno, da ima predeljevanje posebni vpliv na napravo naj važnisih prikazni življenja, posebno pa na razvijanje živalske gorkote in na razvijanje moči v mišicah in čutnicah. Da gorenje daje gorkoto, je samo na sebi jasno. Saj je vsacemu znano, da vso gorkoto, naj jo že rabimo za to ali za uno, dobivamo naj bolj v škodo organskih zvez. Ali tedaj te organske zveze v živali ali pa zunaj nje sožgemo v vogljeno kislino, vodo itd., vselej se pri tem mora gorkota napraviti, — da pa kislec vzrokuje mišljenje, čutenje, gibanje, delanje solz in slin, to je vsacemu znano, in kdo bi ne vedel, da se zgubi mogočnost za vse to, če ne more zrak zraven, t. j. kedar se človek zaduši.

Pa kakor zgubijo možgani življenje zavolj pomanjkanja s kislecem napolnjene kerví, ravno tako zamoremo vsacemu družemu udu vidno vzeti prikazni življenja, če ga napojimo s kervjo, ki nema kisleca, namesto s kervjo, ki ga ima. Zatisnite, postavim, z eno roko, eno oko; drugo oko pa pritisnite lahko s koncom enega persta. Kakor je znano, zastane zavolj tega kri v pritiskanemu očesu, in kmalo boste oslepeli na njem; oslepljenje se pa koj zgubi, da le odmaknete perst, ker potem spet zamore dotakati kislica polna kri.

Kakor ga ni občutka brez porabe kisleca, tako ga tudi ni gibanja brez tega — nobena solza ne teče, nobena slina se ne cedí, če ni dal kislec privoljenja.

Važno je, da se pozná razmera, v kateri se posamezne živalske dela vdeležijo porabe posopljenega kisleca. Koliko se ga potrebuje za ohranjenje gorkote, za občutke, gibanje mišic itd. Povedano je že bilo, da se ta razmera zamore kaj različna napraviti, pa kakor naj že bo, to se dá za gotovo reči, da se porabi za dajavo gorkote dokaj več kislica, kakor za druge opravke. Stvari smo, ki, kar telesne gorkote zadene, je ne smemo veliko zmanjševati, ne poviševati. Ako se ogreje kri do  $45^{\circ}$  C., ali če se ohladi do  $30^{\circ}$  C., umerjemo kar h krati. Kervna gorkota se sme tedaj premikati med  $10$  do  $15^{\circ}$  C. gori ali doli, da je še mogoče živeti, če pa hočemo zdravi ostati, pa ne več kakor  $4$  do  $6^{\circ}$  C. Pomislite pa zdaj, da je naj boljši del človeštva obsojen, da stanuje v merzlih krajih, in previdili boste, kako potrebno je, da napravimo sami znotraj veliko gorkote, če ne — bi zgube ne mogli popravljati. Ker pa, kaj bi djal, saj polovico življenja, če si mislimo človeka srednje starosti, ne gibljemo udov, ne mislimo močno in ne občutujemo, ko se vendar celo življenje ohladujemo, je ta prevdarek zadosti, da previdimo, da moramo večino našega kisleca obračati v zbudo gorkote. Nismo pa ne zavolj



tega, kakor so nekdaj mislili, delavne mašine dobrega kupa, ampak prav drage; in zavolj tega je neizrečeni napredek v číslanju človeških močí v tem, da se ne ponižujemo več, ki živimo od cveta in sadú rastlinskega, do terdih del, ampak da se povzdigujemo v oskerbovavce in voditelje mašin, ki jih bašemo z rastlinskim deblom in stebлом, katerih mi nečemo za jed.

Tu razložena preiskava nas pelje nehoté k razjasnjenju imenitnega narodno-gospodarstvenega vprašanja. Kakor je znano, rabimo rastlinstvo za naš živež, in sicer tako, da kar vživamo rastlinske jedila, ali pa da poprej z rastlinami redimo in pitamo posebne živali, ki jih potlej vživamo. Poslednje storimo zato, ker naš želodec ni, da bi izbiral si sena, slame, otrobi in iz drugih ostankov našega gospodarstva kervne snovi, ki jih ima v sebi klaja rastlinojedcov. Ali drugače rečeno, te živali porabimo kakor kemijske mašine, ki nam izlečujejo iz trave in enacih rečí mesno snov in jo nakladajo v svojem telesu. To nakladanje je pa vsakikrat zvezano z neizrekljivo zgubo, ker so žive stvari, ki oskerbujejo to nabiranje. Ker pa, kakor je bilo že povedano, te živali nič novega ne delajo, ampak le naberajo, bi se bolj nam zdelo, da bi naberali z mertvimi orodji iz klaje redivnih snovi. Brez dvombe bi dobili tako iz klaje, ki zadočuje, da se vpita vol, težo veliko tacih žival, kaj pa še celo iz zernja, ki ga je potreba za izrejo kokoši! Namesto pičlega števila jajc, ki nam jih kokoš na leto znese, bi dobili gotovo stokrat toliko redivnih snovi. Kokoš je veliko dražja mašina za izykleko mesa iz rastlin, kakor vol, ker potrebuje veliko več klaje, da izredí enako težo mesa. Da pa toliko več potrebuje, izvira od tod, da ima kokošje telo v primeri s svojo težo veliko večje poveršje, kakor volovje. Oba morata, če hočeta živeti, vedno ohranjevati enako gorkoto v telesu, ker se pa kokoš v primeri s svojo telesno maso veliko hitreje ohladi kakor vol, mora tudi kokoš za enako velik kos telesa napravljati več gorkote, kakor vol; tedaj terjá funt kokoši za lastno ohranjenje več gorkote, kakor funt vola. Zavolj tega kmetovavec le raje pita velike goveda, če mu je le to mar, da dobiva veliko redivnega mesa, ne pa da bi imelo tudi posebni okus, kakor kokošje. — To nasprotje, ki smo ga postavili med živalima dveh različnih živalskih redov, veljá tudi od različnih plemen tistega reda. Imamo tedaj dober vzrok, da ne pitamo kanarčkov, ampak gosí, da je velika kokoš kohinkinka jela odrivati málo domačo.

Kakó hitro poslednjič se razdrobí jed, ki smo jo v sé položili? Veliko nalašč napravljenih poskusov je pokazalo, da eno ali nekaj ur po jedi se predeljevanje godi prav hitro in da je posebno nekaj ur po jedi v jetrih kaj živa kemijska delavnost, da bi rešila organizem rečí, ki so se na novo vrinile. Kultura je iznajdla po vseh krajih pripomočkov, ki storijo, da se jedí ne predelujejo tako na hitrico in

da se dalj časa kuhajo, kakor tako. Ta naprava je, se vé da, važna za vse stanove: bogatinu, ki ljubi mirni tek svojega življenja in se varuje silnega napenjanja, ki bi mu vzrokovalo preveč gorkote; revnemu, ki bi moči dobljene iz živeža dalj časa rad rabil, kakor le nekaj ur po jedi. Da se to doseže, je naj boljše, da se pridene kervi kaka stvar, ki brani, dokler je v kervi, da se kervne ploščice ne nabašejo preveč s kislecem. Saj če ga ni kislica, ne pomaga jetrom vsa njih sila nič. Zato so nam tedaj močne pijače, zato imamo tako radi kavo pri jedi, ker dokler so té reči v kervi, nima kislec take moči do kervnih ploščic.

Tako spremlja in oživlja zrak človeka v zavednem življenji; pa tudi po minulem življenji še ne neba prijaznost med kislecem in med atomi našega trupla. Če se proč vzdigne tvoj duh in te zapusti prijatelj, če se zruši ti podoba in se loči od tebe tvoj naj zvestejši sodnik, zrak te še poišče v grobu. Še tam se pritiska k nitkam tvojega trupla in jih nosi v prosti prostor pod nebezom; zdaj plava razpuščeno telo deleč čez gore in morje, dokler ga delavni solnčni žark ne zamota spet v zeleni rastlinski svét.

## Odlomek iz Schillerjeve igre „Marija Stuart“ za poskušnjo.

(Poslovenil Franc Cegnar.)

### I. djanje, sedmi nastop.

(Marija, Lord Burleigh, prvi blagajnik na Angleškem, in vitez Pavlet.)

Paulet.

Vi ste želeli zvediti, kam se  
Nagnila vaga je osode vaše,  
Prišel je to oznanit svitli lord  
Burleigh. Bodíte voljni in udani.

Marija.

Obnesem se dostojno, kakor gre  
Nedolžnosti.

Burleigh.

Poslala me je sodba.

Marija.

Lord Burleigh jezik zdaj posoja sodbi,  
Ki svojega duhá ji je posodil.

Paulet.

Vi govorite, ko bi znali sodbo.

Marija.

Vem jo ker jo prinesel je lord Burleigh.  
— Govôrite.

Burleigh.

Podvergli ste se dva  
In štirideset sodnikom.

Marija.

Ne zamerite,  
Milord! da moram vam v besedo seči.  
Vi pravite, da sem podvergla se dva  
In štirideset sodnikom. Nikdar ne!  
Osramotiti nisem mogla svoje,  
In ne naroda mojega časti,  
Ne sina mojega in knezov vsih.  
Velí v zakoníku angleškem zakon:  
Naj ravnorodniki priseženi  
Razsodijo reči zatožencem.  
Je kdo sodnikov meni ravnoroden?  
Le kralji so enaki meni.

Burleigh.

Tožbo

Ste poslušáli, odgovarjali  
Sodnikom na vprašanje —

Marija.

Da, zvijača

Me zapeljala je Hattonova.  
Uhó sem dala tožbi, da odkrijem  
Poštenje svoje in uterdim vero  
V nedolžnost svojo, da odgernem plašč  
Krivice, ki se mi godí — To sem  
Storila, ker poštuje vredne lorde,  
Ne njihne službe, ktere ne priznavam.

Burleigh.

Priznavajte jo ali ne, miladi,  
To nema kaj pomeniti, to sodbe  
Ne bo motilo, ne ustavilo.  
Vi sôpete angleški zrak, dobrote  
Zakonov vživete angleških, toraj  
Podložni ste angleški vladi.

Marija.

Sopem

Angleške ječe zrak. Se pravi to  
Živeti na Angleškem in dobrote

Zakónov vživati? Poznam jih malo.  
Prisegla na-nje nikdar nisem, nisem  
Angleška deržavljanka, prosta  
Kraljica sem deržave tuje.

Burleigh.

Morda

Imé kraljevo daje vam pravico,  
Kervave svade seme v tuji zemlji  
Brez odgovornosti sejati? Kakó  
Bi bilo z varnostjo deržav, ko bi  
Ne smel se dotakniti meč pravice  
Gostú kraljevega enako, kot  
Beraške glave?

Marija.

Ne utezam se  
Pravici, al sodnikov ne priznavam.

Burleigh.

Sodníkov! Kako? Morda so derhal  
Zaveržena, nesramni blebetuni,  
Ki šalijo se s pravdo in resnico,  
Najeti, podkupljivi zatiravci,  
In ne možaki prvi te dežele,  
Veljaki, dovolj samostojni, da se  
Jim treba ni ogibati pravice,  
Ne bati knezov? Oni vladajo  
Svobóдно in pravično žlahen narod.  
Razkaja vse sumljivosti in dvombe  
Že njih imé. Glavár jim je pobožni  
Vladika kenterborski, modri Talbot  
Pečate hrani, Horvard ukazuje  
Brodovju. Govorite! Je angleška  
Kraljica mogla več storiti v tej  
Kraljevi pravdi, ko izbrati vse  
Najplemenitneje možé v deržavi?  
Se more misliti, da bi sovraštvo  
Nektere podkupilo — v eni strasti  
Mož dva in štirideset zedinilo?

Marija, (po kratkem molku.)

Stermé poslušam čudno moč jezika,  
Od nekđaj ki je zoper mene sikal. —  
Kakó bi neučena ženska se  
Z govornikom umetnim merila!  
Da! ko bi bili lordi ti res taki,  
Bi onemeti morala, zgubljena

Bi bila moja pravda, ko bi me  
Obsodili; al té imena, ktere  
Vi slavite, ki pogubiti me  
Imajo, kaže vse drugače zgodba  
Dežele te: visoki žlahniki,  
Deržavni veličastni starašine  
Prilizovali so se osmemu  
Henriku, mojemu prededu, kakor  
Seraljski robi sultanovim termam. —  
Na prodaj nosi gornja zbornica  
In tako tudi spodnja svojo voljo;  
Zakone kuje, preklicuje, sklepa  
Ženitve in razdira, kakor hoče  
Vladár; angleške knežje hčere danes  
Iz hiše kakor kopiléta paha,  
In jutro daje jim kraljevo krono.  
Ti vredni lordi so pod štirimi  
Vladarji štirkrat vero zatajili —

Burleigh.

Angleški zakon vam je tuj; angleška  
Nesreča vam je le predobro znana.

Marija.

To so sodniki moji! — Lord blagajnik!  
Pravična bodem jaz do vas! Bodite  
Pa tudi vi do mene. Pravijo,  
Da dobro mislite deržavi in  
Kraljici, da ste zvesti in pošteni,  
Čuječi, nevtrudljivi. Rada verjem:  
Dobiček lastni vas ne vlada, ampak  
Korist vladarjeva, deržavna. Ravno  
Zavoljo tega glejte, da vam prid  
Deržavni za pravico ne veljá.  
Ne dvomim, poleg vas sedé še žlahni  
Možaki med sodniki mojimi;  
Pa ti so protestantje, za deržavni  
Prid vneti, govorijo zoper mene,  
Kraljico škotsko in katoličanko!  
Britanec Škotu ni pravičen, to je  
Že star pregovor — Toraj je navada  
Od starodavnih časov, da pri sodbi  
Ne sme noben Britanec zoper Škota,  
In ta ne pričat' zoper unega.\*)

\*) Zavoljo pomanjkanja prostora se ni mogel cel 7. nastop priobčiti. Vredn.

## Literatura.

**Recimo koju.** Pregovorio Frane Kurelac, starinom Ogulinac a rodom iz Bruvna u Krbavi. Karlovac 1860.

Komej je zasvetila slavenskim rodovom v Avstrii preporodna zarja narodskega življenja, se zopet oživlja po jugoslovenskih deželah krasna ideja neumerjčega pevca „Slavy dcere“ — slovanska vzajemnost, ki se je bila v temnicah poslednjih let skorej popolnoma zatopila. To nam spričujejo razni glasovi o slogi in edinosti po slovenskih in hervaških novinah, to nam spričuje tudi pričujoča knjiga, ki z mogočnim glasom vabi vse Slovence na jugu, da si v bratovski slogi podadó roké ter z združenimi močmi čistijo in trebijo svoje narečja, „da se sliju u jedno korito, da se sbiju u jedno teló“. Bog daj, da se navdahne iz te knjige vsak Jugosloven, ne samo Slovenec, ki že več let hrepení po edinstvu jugoslovenskega jezika, ampak tudi Hrvat in Serb, ki mu je bila do najnovejših časov sloga in edinstvo popolnoma neznana ostala, — da se navdahne vsakdo izmed nas iz te zlata vredne knjige duha slovenske uzajemnosti in edinosti. Naj bi ne manjkala ta knjiga v roci nobenega književnika na jugu, da bi mu kazala pot do narodske časti in slave!

Radi bi razložili pred našimi bravci vso obilico in vse hogastvo Kurelčeve knjige, ki se po vsej pravici šteje med perve prikazni na polju jugoslovenske literature, pa pomanjkanje potrebnega prostora nas sili, da dans le poverhno besedo pregovorimo o njenem zapopadku. Cela knjiga razpada v osem razdelkov, katerih je eden imenitniši od drugzega in vreden našega premišljevanja.

Oddelek I. je namenjen nam Slovincem. Z živo besedo, kakor je še doslej nismo čuli iz ust naših južnih bratov, slika v njem učeni pisavec napredek naše slovenščine v poslednjih letih: „Trubarov jezik, ubog i neuk, grub i smugal, težak i mrzak — pravi — danas je na snagu stupio, svojim se plaščem ogernuo, vsaki nauk objamio te zakonu slovinskomu prisegao“; on hvali njeno pravilnost in visoko povzdiguje Slovencev ljubezen do sloge in njih miroljubni značaj. Zraven pa ostro graja brezpravilnost sedanje hervaščine: „čim se jezik naše susédne braće tako očistio, obogatilo i uzvisio; njih, kojim knjiga nikada ne cvala, koji ostaše bez ikakvih spomenikov, koji nikad, čto jih znamo, svoji ne biahu: mi Hrvati zagazismo u glib te pljuskamo po kalcu današnje pisarije naše, mi, kojim se knjiga zasjá vedra i čista, dok su drugi narodi, danas glasoviti, duboko drémali itd.“, in na drugi strani: „Uzmi pisma Coisova, hrvatski sine, čto ih je Vodniku pisao, pak se odonud nauči, kako treba krpiti in lépiti oko pësme, prelévati ju i na muke metati, dok ono bude, čim joj treba biti itd.“. — Resnične so besede, ki jih govori pisatelj na strani 11. o bliževanju slovenskega jezika hervaškemu: „Nije li im jezik od dana na dan bliži k našem? Kakov im biaše jezik pred dvadeset godin a kakov je sad! U čem ikada popustit mogu, u tom popušćaju! A taj popust

u njih nije lagak. Er kako smo god mi pravilnostju oblikov i množastvom slovenskih besěd daleko nad Serblji, tako so glede prvoga i Slovenci nad nami itd“. Kakó se je nam povračala doslej ta ljubezen? Z žalostnim sercom smo morali spoznati, da se je hervaško narečje skoraj v toliki meri od nas oddaljevalo, kolikor bolj se mu je približavala slovenščina. V pravilnosti in skladnosti je ne prekosi nobeno slavjansko narečje; dokler se jej pa v tem oziru sila dela, toliko časa ni upati, da bi se mogla stopiti v občni jugoslovenski jezik. S čim pa bomo Slovenci spazili, da popuščajo naši južni brati svoje nepravilne oblike, da ga začno izobraževati na podlagi staroslovenščine, gotovo bomo mi prvi na borišču. O željah, ki jih gojé Slovenci v tej zadevi do svojih bratov, pa obširnije v novem letu. — VII. razdelku govori o hervaščini in serbščini, ki ju samo loči različnost pismen; „tuj njema druge pomoči“ — pravi pisatelj — nego uvedimo mi ta slova u školu, u vsako gradsku, u vsaku selsku školu“. — „Oboja slova u oboje škole. Ako toga bude, onda smo najteži kamen odvalili, onda se možemo dalje razgovarat: vse na miru i poštenju“. — III. razdel govori o neslozi med slovenskimi rodovi in o čistosti slovenskih narečij. Jako zanimiv in imeniten je IV. oddelek, ki govori o staroslovenščini, o njeni domovini in zgodovini, o njeni potrebi itd. Če nam bo staroslovenščina vodnica, tedaj bomo gotovo srečno napredovali ter si edini književni jezik tudi v kratkem času pristrojili. — V. razdelek govori o pravopisu po govoru in po korenu. Gledé pravopisa pravi: razumljivost naj bo nam prvi zakon; eufonično pisanje dela besedo nerazumljivo u. pr. v i c i, k u c i mesto v i d c i, k u t c i itd. Zatorej pišimo besede po korenu, kakor delajo te razun Serbov vsi Sloveni. Skoz in skoz resnične so besede, ki jih piše na strani 93: „Vsaki suglasnik, koji ima silu odkriti koren, on je kao svěća, koja govori i luč razprostire. Dok narod piše svoje korene, svoje suglasnike, podoban je konju jaku i čilu; stanite mu njih iz jezika vaditi; to je kljuse. — VI in VII. oddelek naspočita slovniske napake, ki so se vrinile v hervaščino in ktere se morajo iztrebiti, če ni sloga le prazna beseda; posebno biča tisti gerdi, neslovanski genitiv na ah, ki se nikjer ne govori, pa še zmiram straši po novinah in po knjigah hervaških in serbskih, nam Slovencom v narvečo spotiko. Obširnije o teh dveh oddelkih pozneje. Poslednji (VIII.) oddelek govori o slogi in nam kaže pot do edinega književnega jezika, ki ga je nam živa potreba, da nas ne zatopijo Nemci, Lahi in Madjari. „Bude li u nas jedan književan jezik; to mi onda ne samo književan narod velik na čislu, nego smo i razdoru zakonskomu zube otupili, narodno čustvo uzvisili, narod kao preporodili i želju mu života i slavovanja u dušu ucėpili; te vsakomu svrbežu nesloge i diobe miritelja i jedinitelja včitoga utvorili i odgojili“. Da si pa ustrojimo edini književni jezik, treba je pred vsim drugim, „da se izpravimo u nauku našem i na sercu našem“, da nas edini zlata vez sloge in vzajemnosti. Složen pa je le tisti „ko pristaje iz toli potrebito jedinstveno ime jugoslovinsko; ko ne gleda, kojega si zakona, ko ne gleda, kojega si narečja; ko ne gleda, koja su ti slova; koji (ako je književnik) ne prizire samo svoje pleme, nego jezik snuje“

na temelju trojičnom: hrvatskom, srbskom i slovenskom; koji nije odběgao od plemena jednoga i povse pristao k drugomu; komu je iza narečaj južnih najbližja pomoć u jeziku crkvenom a iza njega u plemenikov inih; ko gleda, da bude razumljiv najvećemu čislu to nas južnjakov, to i druge braće, ko gleda, da nam jezik bude čist od vsakoga tudjinstva te u to ime vse spomenike prebire, i starije i novlje, vse plodove narodnoga duha, bili oni sa sěvera ili juga, kdě se može nameriti na bogatu rudu pravoga slovinstva!“ Da bi te zlate besede vsakemu književniku izmed nas se vedno lesketale pred očmi in ga vodile po vseh književnih potih!

Iz tega kratkega naznanila se je mogel vsakdo prepričati duha, ki veje v tej knjigi, pa tudi bogastva in obilice duševne hrane v njej. Naj bode še enkrat priporočena vsakemu Slovenu, da jo skerbno bere in prebira in se napaja iz nje sloge in vzajemnosti.

Beseda v nji je skoz in skoz možka, krepka in blagglasna, kakor se v novejših delih le redkoma nahaja, in veliko bližja stari, pa tudi naši slovensčini, kakor druge hervaške in serbske knjige naših dni. Velik korak je storil g. Kurelac v tej knjigi do edinosti jugoslovenske, še par korakov, bomo pa imeli jezik mogočen in vsem Jugoslovenom enako razumljiv. Pri tej priložnosti bodi vsem Jugoslovenom v premišljevanje tudi priporočena Majarjeva knjiga „Pravila, kako izobraževati jugoslovensko (ne ilirsko) narečje i u obče slovenski jezik. — G. Kurečeva knjiga šteje 160 strani in velja 70 kr., Majarjeva pa 130 in velja 60 kr.

**Iz Celoveca.** Kar so nam umerli preljubljeni šolski svetovavec, Simon Rudmaš, se je v naših šolah čedalje bolj kerčila in topila mila domača beseda. Že smo si bili v strahu, da jo nam popolnoma pokopljejo; pa, hvala Bogu! proteča nevarnost je odvernjena in zarja lepših časov je spet napočila našim narodnim učilnicam, kakor nam spričuje „zakonik za kerško škofijo“, ki je bil ravno kar razposlan vsem slovenskim dekanijam po Gorotanu. Obsega pa pod števil. 237 prevažno naredbo zastran učnega jezika po slovenskih in slovensko-nemških šolah, ki je za nas toliko imenitna, da jo tu popolnoma nespremenjeno v izvorni nemški besedi Glasnikovim bravcom podamo. Glasí se pa v prvem delu A od besede do besede takole:

Anlässlich der vom Herrn k. k. Schulrathe und Volksschulen-Inspektor Dr. Pavissich bei Gelegenheit seiner Inspizierungsreise im Jahre 1859 gemachten Wahrnehmung, dass man in gemischten Gemeinden des Kronlandes Kärnten bezüglich der Sprache beim Unterrichte noch immer nicht im Reinen sei, und dass von den slovenischen Gemeinden fast überall die Bitte vorgebracht wurde, es möchte ihren Lehrern gestattet werden, sich in den Schulen auch mit dem Unterrichte in der ihnen sehr nothwendigen deutschen Sprache etwas zu befassen, — hat die k. k. Landesregierung mit Erlass vom 22. Juni l. J. Z. 321 Praes. an das f. b. Konsistorium das Ansuchen gestellt, die geeignete Verfügung zu treffen, damit den sich kundgebenden Wünschen der slavischen und slavisch-deutschen Gemeinden nach einer mehreren Kultivirung der deutschen Sprache an ihren Schulen



jede, mit den Vorschriften des h. k. k. Unterrichts-Ministeriums verträgliche Berücksichtigung zu Theil werde.

Indem das f. b. Konsistorium in thunlichster Entsprechung dieser Einladung auf seine, gelegentlich der Bekanntgabe der diessbezüglichen hohen Ministerial-Erlässe hinausgegebenen Weisungen (siehe Kurrende in Schulsachen Jahrgang 1848 Z. 4, II. — J. 1851 Z. 6, I. 3. — J. 1857 Z. 1, I.) sich bezieht, findet es in Betreff der Unterrichtssprache an Elementarschulen (zu welchen alle Landschulen und die drei ersten Klassen der Hauptschulen gehören) Nachstehendes in Erinnerung zu bringen:

1. Es ist als ein unabänderlicher Grundsatz festzubalten, dass die Sprache der religiösen Vorträge für eine Gemeinde auch die Unterrichtssprache für ihre Schule sei. Wo also: z. B. die Predigten und Christenlehren ausschliesslich in der slovenischen Sprache gehalten werden, da sollen auch in der Schule nicht nur der Religionsunterricht, sondern auch die sogenannten technischen Gegenstände (bis auf die Ausnahme in 3.) nur in der slovenischen Sprache gelehrt werden.
2. In Gemeinden von sprachlich gemischter Bevölkerung, an welche die religiösen Ansprachen abwechselnd bald in der einen, bald in der andern Sprache gehalten werden, hat auch die Schule beide Sprachen zu pflegen und in Anwendung zu bringen. Jedoch soll nur Eine als die Hauptsprache behandelt, der anfängliche Unterricht vorherrschend in dieser ertheilt, und erst dann, wenn die Schwierigkeiten des mechanischen Lesens bereits überwunden sind, und die Schüler sich in dieser Sprache sicher auszudrücken gewohnt haben (etwa mit Beginn der zweiten Klasse, nach Umständen wohl noch früher) die Aufnahme der andern Sprache als ein ordentlicher Gegenstand des Unterrichtes gewagt werden. — Welche zur Haupt- und welche zur Nebensprache gewählt werde, hängt im Allgemeinen von ihrer Geläufigkeit unter der überwiegenden Mehrzahl der Schulkinder und von der richtigen Würdigung des Hauptzweckes der Schule ab, welchem zu Folge jene Unterrichtssprache vor der andern bevorzugt zu werden verdient, mittelst welcher die Schuljugend auf die schnellste und leichteste Weise recht viel des Schönen, Guten und Nützlichen erlernt. — Der Religionsunterricht darf in keiner Klasse in einer Sprache vorgetragen werden, deren die Schüler nicht ganz mächtig sind, und es kann besonders bei diesem Unterrichte der Fall eintreten, dass in Einer Abtheilung, selbst an der untersten Klasse, beide Sprachen zur Anwendung kommen müssen.
3. An jenen slovenischen Schulorten, wo es entweder gar keine, oder doch verhältnissmässig sehr wenige deutsche Familien gibt, wo aber der häufige Verkehr mit Städten, Fabriksorten u. dgl. vielen Eltern den Wunsch nahe legt, dass ihren Kindern in der heimatlichen Schule auch einig Kenntniss der deutschen Sprache beigebracht werde, ist diesem Bedürfnisse und Wunsche alle mögliche Rechnung zu tragen. Mit Ausnahme der Religionslehre, welche hier selbstverständlich durch alle Klassen in der Muttersprache vorzutragen ist, soll bei Behandlung der

übrigen Gegenstände (etwa von der zweiten Klasse an) die deutsche Sprache für jene Kinder, deren Eltern diess wünschen, als obligater Lehrgegenstand aufgenommen, und Anfangs mehr mündlich und praktisch, z. B. durch das Memoriren deutscher Benennungen bekannter Gegenstände, durch das Bilden einfacher Sätze u. s. w. ganz nach dem Gange des Abecednik und malo berilo za slovensko-nemške šole geübt werden. Das Diktandoschreiben und der schriftliche Gedankenausdruck wird mit Erfolg wohl erst in der 3. Klasse betrieben werden können. Uebrigens soll bei diesem Unterrichte in der deutschen Sprache vor Allem auf die zunächstgelegenen Bedürfnisse der Schüler Rücksicht genommen und der Grund zur anderweitigen Ausbildung und Vollen dung ausser der Elementarschule gelegt werden, wobei noch Sorge zu tragen ist, dass in der Schule den sprachlichen Zwecken nicht der sachliche Gewinn geopfert werde.

4. An jenen entlegenen slovenischen Stationen, wo die sub 3 erwähnten Verhältnisse nicht obwalten, muss durchaus die slovenische Unterrichtssprache beibehalten werden, indem es eines Theils als unklug und ungesetzlich erscheint, dass aus Rücksicht auf die möglichen Vortheile, welche Einzelne durch ihre Bekanntschaft mit der deutschen Sprache erreichen können, der wirkliche Nutzen und allgemeine Fortschritt in den Lehrgegenständen in Frage gestellt werde; anderseits aber die Erfahrung gelehrt hat, dass an solchen Schulen, wo ohne besonderes Bedürfniss beide Sprachen betrieben werden wollten, weder in der einen noch in der andern etwas Erspriessliches erzielt wurde. Sollten daselbst einzelne Eltern, deren Söhne zum Studiren bestimmt sind, oder aus andern rücksichtswürdigen Gründen den Wunsch haben, dass ihre Kinder in der deutschen Sprache unterrichtet würden, so wären diese, um den Unterricht ihrer Mitschüler nicht zu beirren, von dem Lehrer in Privatstunden — bei Zahlungsfähigen gegen ein mässiges Honorar — in den deutschen Unterricht zu nehmen.

Nach diesen Grundsätzen ist die Frage der Unterrichtssprache in den Volksschulen des Kronlandes Kärnten zu behandeln, und in zweifelhaften Fällen haben hierüber die unmittelbaren Schulvorstehungen unter gewissenhafter Berücksichtigung der obwaltenden Verhältnisse und im Einverständnisse mit der vorgesetzten Schuldistriktsaufsicht zu entscheiden.

Drugi del naznanja pa imenik predpisanih bukev za nemške, za nemško-slovenske in za slovenske šole kakor tudi naslove pripomočnih bukev za učenike po ljudskih šolah. Po tem knezoškofijskem ukazu ima v prihodnje po slovenskih farah, ki niso blizo mest, le slovenščina v šoli gospodovati, ter se v nji ne samo keršanski nauk, ampak tudi vsi drugi predmeti razlagati, kar se popolnoma vjema z visoko cesarsko besedo in kar je pravično pred Bogom in pred ljudmi. Take v narodnem dubu vravnane šole bodo v resnici postale nevsahljiv studenec sreče in blagoslova za narod in državo. Čast in hvala torej milostlj. knezoškofu Valentinu, ki so s tim ukazom na novo pokazali svoje ljubeznjivo serce do nas Sloven-

cov, serčna zahvala pa tudi častitemu domorodcu dru. Val. Müllerju, višemu ogledu ljudskih šol na Koroškem, ki so se tako možko potegnili za pravice slovenskega jezika v ljudskih šolah! Terdno smo prepričani, da bo stopil v stopinje vis. kn. šk. konzistorija tudi naš novi šolski svetovavec Dr. Fr. Močnik, o katerem se nam piše iz Ljubljane tole:

Zagotoviti Vas moram, da je g. dr. Močnik ves mož na svoji stopnji. Mati Krajna mu bo vedno hvaležna za veliko dobrih šol, ktere ji je njegova modra in bistra glava naklonila in osnovala. In mi učitelji ga bomo imenovali začetnika „zlatega učiteljskega veka na Kranjskem“. Tudi Slovenija mu mora biti hvaležna, ker je toliko skerbel za nje pravice v šoli in posebno pri osnovi novih šolskih bukev. Prav neradi ga pustimo iti iz naših milih krajev, kjer je še dosti dela na učiteljskem polju. Zeló vam privoščimo tega verlega moža tudi v vaše polje. Prepričali se boste, da ste dobili bistro glavico, dobro serce in neutrudenega delavca. Bog ga vam ohrani veliko let zdravega in čverstega, kakor je bil pri nas!“ Pri njegovem odhodu so mu pa zapeli hvaležni učeniki na Kranjskem sledečo pesem:

Hitro cvetice so nam usahnile,  
Zgodaj minulo je leto gorkó;  
Ptice prekmalo so nas zapustile,  
Drevje tak zgodaj stoji že goló; —  
Bèrznèje še so nam leta zbežale,  
Ktere so s Tabo cvetele pri nas;  
Mile čutila so vse nas navdale,  
Ko se napočil ločitve je čas.

Tvoja beseda je bila odkrita —  
Redko tak jezik se zdaj govori —  
Segala v serce, od koder izvita,  
Zernu enaka, ki bistro kalí.  
Rane, težave spoznaval si naše,  
Trud neprestanjen je bil Ti sladkost, —  
Trebil marljivo domače si paše,  
Živel za národ, cesarja, krepóst.

Skušen umétnik narisa osnovo —  
Kak naj se novo poslopje začne,  
Kaže, kak gladi se kamnje sirovo —  
Káko se stavi, da v versto vse gre;  
Táko si tudi pri navku, izreji  
Mojster gotovi nam vedno Ti bil;  
Svetil obraz je v ljubezni gorkeji  
Tebi se, ko si nas réšno budil.

Bog naj Te plača obilno, bogato,  
Kar si zasadil domovju v sercé,  
Rastlo, doneslo bo sadje nam zlato,  
Zraven blišalo bo Tvoje imé. —  
Serc prehvaležnih Te spremlja obilo,  
Venec spomina Ti spleta naš rod;  
S solznim očesom rečemo še milo:  
Bog Te obvari in vodi pòvsod!

Mi mu pa kličemo z veselim in zaupnim sercom nasproti „dobro došell“ — V Ljubljani so se združili nekteri učniki, ter so izročili ondašnjemu knezoškofijstvu prošnjo, da bi se jim dovolilo izdajati šolski list pod naslovom „Učènik, list za šolo in dom“, kteri bo zapopadal tudi uradni del ljubljanske škofije. Iz celega serca voščimo najboljši uspeh novemu šolskemu listu, da se bo mogel z vso močjo poganjati za povzdigo domačega šolstva!

**Iz Ljubljane. n. n.** — Da „Glasnik“, ki se s svojimi milimi in verlimi glasi Slovencom vedno bolj prikupuje, ne gre letos v zaton z nekterimi premalo določenimi novicami ali pomotami zastran slovenskih zadev ljubljanske gimnazije, naj razglasi, pozno sicer, pa vendar ne prepozno, kar mu v tem gotovega iz zanesljivih virov naznaniti vem. — V Glasniku večkrat omenjeni ukaz 8. avgusta 1859 gledé jezika na avstrijskih gimnazijah je sicer tudi v Ljubljano dospel, toda s pristavkom, da se ne sme izročiti gimnazijskemu vodstvu v speljavo, in tako ga vodstvo res ni

v roke dobilo; kdo pa ga je s tem pristavkom otežil, mi ni znano. — Kar se je o keršanskem nauku pisalo, pa preklicalo, da je namreč učiteljski zbor sklenil ga to leto slovenski razlagati, to ne gre; kaj tacega učiteljski zbor še sklepati ne more, le svetovati sme in prositi, ker ta reč je v škofovskih rokah. Ko bi se pa to sprožilo, bi se v kratkem tudi potrebne knjige izgotovile. — Zastran sklepa šolskega leta se je v dopisu iz Celja bralo, da se nikjer drugej ni slišal slovenski govor (znabiti v Novem-mestu) — moram povedati, da se je slišal tudi pri nas v Ljubljani. Kakor je v gimnazijskem letniku poleg nemškega sastavka tudi slovenski, ki ga je spisal gosp. Jože Marn, katehet nižje gimnazije, zdaj tudi za slovenski uk poterjen, pod naslovom: „Slovenskega cerkvenega jezika pravo ime,“ prvotna domovina in razmera proti sedanjim slovenskim jezikom“ —: tako se je tudi med latinskim in nemškim v sredi glasil lep slovenski govor, ki ga je spisal in imel verli učenec šestega razreda A. Umek, v katerem v lepi obliki in prijetni besedi mladenčem slovenščino priporoča. Vsem je bil nar bolj všeč in ne bil bi prostor v nobenem časniku zgubljen, ki bi mu ga bili dovolili; pisatelj kaže v njem, da ima res pevsko žilo in um. Zastran stare slovenščine naj opomnim, da je že leta 1850 posebej ta nauk razlagal g. prof. Metelko in potem, kar je slovenščino v latinskih šolah učiti jel, je v zgodovini slovenskega slovstva vselej tudi staroslovensko privzel. To se je zgodilo tudi od leta 1857. sem, kar je bil v sedmem in osmem razredu omenjeni g. katehet Jože Marn slovenski uk prevzel, kateri je razlagal, večidel po Janežičevem pregledu slovenskega slovstva, lani že v sedmem razredu tudi zgodovino staroslovenskega slovstva, v osmem pa razun novoslovenskega ob kratkem tudi staroslovensko slovnico, Brizniške spomenike, nekoliko iz Supraselskega rokopisa in iz Ostromirovega evangelja, ter je tudi konec leta pri zrelni preskušnji (maturi) staroslovensko spraševal, dasiravno ni bilo še zapovedano, kakor letos. Letos pa umno veljeva viši ukaz staro- in novoslovensko slovstvo in zgodovino v sedmem in osmem razredu gimnazije. Posebni razred za Nemce je letos jenjal, in vsi skupaj poslušajo slovenski uk, ki se nekaj po Janežičevi, nekaj po Potočnikovi slovnici razlaga. Le škoda, da se je ta uk spet letos tako razkosal in razdelil in sicer nič manj, kakor med šest učencikov; pa kaj ko bi ga vsi dobro umeli! S težkim sercom povem, da slovenščina večkrat joka, ki je v tacih rokah, da jo likati ne znajo in menim tudi nočejo. Vender ima imenitnej del tega uka gosp. Macun v rokah, ki je res vnet zanj. S pervega mu je nekoliko težko, ker je le bolj hrovaškega navajen; ali zanesljivo upamo, da se bo to vse pozgubilo in krasno se bo obdeloval ljubljeni vertic slovenščine. Bog daj srečo!

Kar se je od tretjega razreda prve latinske šole iz Varaždina pisalo, je nekoliko drugači. Le oglasilo se jih je bilo vsaj za tri razrede, še čez 200, napravila sta se pa le dva; še čez 50 so jih pa poslovlili, in šli so ali domú ali na druge gimnazije si sreče in prostora iskat. Kakor se množijo šole po deželi, tako raste število učencov na gimnazijah, za ktere pa pri nas prostora primanjkuje. Kako je vender res potreba tretje gimnazije na

Kranjskem! Ali kdaj jo bomo dobili, ker se tako mlačno v tej tako ime-  
nitni zadevi ravna, se ne dá previditi.

**Iz Ljubljane 24. novembra.** Nikar se ne čudi, dragi Glasnik, da  
Ti dohajajo iz bele Ljubljane tako redki glasovi o narodskih rečéh; vsaj  
veš, da za nas še niso napočili dni veselja in radosti. Temu nasproti so pa  
jako rodovitne peresa, ki dopisujejo iz Ljubljane v nemške časopise in  
kot vruga psujejo milo slovenščino. Tacih dopisnikov eden je berž čerhnil  
v „Presse“ o tistem sklepu ljublj. mestnega zbora, o katerem se gotovo med  
vsemi Slovenci s pomilovanjem govori, in berž se je razletel ta glas po  
vseh nemških časnikih. Da, dragi dopisnik! Če Bog da obilo snega, po-  
stavimo Ti iz hvaležnosti spominek iz snega. — Slava pa in čast slav.  
„družtvu za podporo obertnikom v Ljubljani“, katero je na predlog svojega  
marljivega predsednika g. J. N. Horaka lepo v slov. jeziku sestavljeno  
in z obilnimi podpismi ljubljanskih mestjanov podpisano pismo in diplom  
častnega uda poslalo preslavnemu mil. škofu djakovškemu g. g. Jož. J.  
Strossmajer-ju. Tako je to nekoliko rešilo čast Krajncov, pa vendar  
še nekteri poprašujejo: „začmu to?“ — „Novice“ celo pravijo, da „strele  
leté“ zavoljo tega na družtvo, in pristavijo, „pa še hujše strele bodo letele  
— tega smo si svesti — kedar bojo vsled cesarskega diploma od 20. okt.  
naši domačini terjali tudi pravice za slovensko zemljo“.

Pri tej priložnosti Vam naznanjam, da so na vseh Svetnikov večer  
tudi naši dijaki bili namenjeni, Vodniku, Čopu, Linhartu in dru-  
gim za slovenščino zaslužnim možem v hvaležen spomin podjati vencov in  
potrositi cvetlic na njih grobe. Sploh vas moram zagotoviti, da se večina naše  
mladeži bolj in bolj zaveda svojega rodú in svojih dolžnosti do domovine.

**Iz Ljubljane mesca novembra.** ☉ Slov. Glasnik pravi v zadnjem  
listu iz Celovca, da se staroslovenščina uči na treh slovenskih gimnazijah  
in želi, da bi jo tudi na ostalih kmalo vpeljali. Da se skaže čast, komur  
čast, omenim tukaj, da se je staroslovenščina že leta 1855 na Novomeški  
gimnazii učila; učil jo je zato vneti p. Ladislav Hrovat, izučen na Dunaj-  
skem vseučilišču. — Pri nas gre še vse po starem; vendar nam v tej tugi  
vsaj knjiga Kurelcova tugo vedri, ktera res zaslužuje, da jo vsak Slovenec  
pridno prebira in si jo tudi globoko vtisne v svojo dušo.

### Povabilo na naročbo.

S prihodnjim letom nastopi „slovenski Glasnik“ svoj četerti tečaj.  
Izhajal bo trikrat v mescu (5., 15. in 25.); vselej ga pride na svitlo  
pol pôle velike oblike; vsaj enkrat v mescu se mu pa priloži tudi  
doklada „Cvetje iz domačih in tujih logov“, ki bo obsegala v  
pervem zvezku slovečo Schillerjevo tragedijo „Marija Stuart“ v prelepi  
slovenski prestavi od našega visoko cenjenega pesnika g. Fr. Cegnarja. —  
Prinašal bo „Glasnik“ vsakoverstno lepoznavsko in podučno blagó od  
najboljših slovenskih pisateljev, katerih mu je obilno število obljubilo  
za novo leto svojo posebno podporo. Razne poezije, novele in druge  
pripovedke, resnega in šaljivega zapopadka, se bodo verstile s poto-

pisnimi, natoroznanskimi, zgodovinskimi in z družimi narodskimi rečmi, da bo našel v njem vsak bravec obilno tečne hrane za um in serce. Pridjani „besednik,“ bo pa razglašal mnogotere dopise o narodskih potrebah in druge sporočila iz narodskega in literarnega življenja avstrijskih Slovencev. — Cena mu ostane nespremenjena in iznaša za celo leto s poštnino vred 3 gld.; v Celovcu pa 2 gld. 60 kr. nov. dnarja. Da se pa gimnazijskim in realnim učencom naročba nekoliko olajša, se je za-nje polletna cena za 10 iztisov, pod enim nadpisom prejemanih, znižala na 12 goldinarjev. — Ob koncu povablujemo in prosimo vse slovenske rodoljube, da nam v prav obilnem številu pritekó na pomoč in nam skorej svoje naročila pošljejo, če blagovolijo Glasniku tudi v novem letu biti podporniki. Naročilni denarji se prejemajo v frankiranih listih pod naslovom „Vredništvo slov. Glasnika v Celovcu (Klagenfurt)“; morejo se pa tudi družbini letnini ali Prijatlovi naročnini priložiti.

V prid naše literature naj bo nam na zadnje dovoljena še ena prošnja: Znano je vsakemu izmed nas, da so darila, ki se od časa do časa razpisujejo za dobre literarne izdelke, najboljši poganjek ali pospešek slovstvenega razvitka. Ali kar so nam umerli milostljivi knezoškof ljubljanski A. A. Wolf, ga nimamo Slovenci več možá, ki bi mogel ali htel za povzdigo domače literature podjati kak veči znesek domovini na altar. Pa kjer samotežna sila omaga, tam gotovo združena moč pomaga; zerno do zerna pogača, kamen do kamna palača. Kar bi nam samim ne bilo mogoče, se nadjamo s pripomočjo rodoljubnih Slovencev srečno dognati. — Naša lepoznavna literatura leži na mnoge strani še vsa v celini; posebno se je doslej popolnoma zamenarila naša zgodovinska in narodska povest, ki se, po ljudstvu posneta, najberže prime ljudskega serca. Da obernemo delavnost naših pisateljev tudi na to polje, želimo ob novem letu razpisati primerno darilo za najboljšo zgodovinsko ali narodsko pripovedko. Zató prosimo vse častite gg. rodoljube, da nam pridejo, iz ljubezni do mile materinščine, tudi v tej zadevi na pomoč. Vsak, tudi najmanjši znesek, se bo hvaležno sprejel, po Glasniku oznanil in pri družbi sv. Mohora založil, dokler naprošeni razsojevalci ne razsodijo poslanih pripovedek. Če bi se pa ne nabralo toliko denarja, kolikor ga je treba za primerno darilo, se pošlje prinesek darovavcom nazaj, ali se po njihovi volji drugače oberne; če ga pride pa še več, mislimo tudi darilo za najboljšo „potopisno“ ali „natoroznansko“ čertico razpisati. Vsem srečno veselo novo leto!

Pri tej priložnosti dajemo na znanje, da imamo prvih 6 zvezkov še nekaj iztisov na prodaj. Pervi štiri zvezki (16—20 iztisov), veljajo vsak 1 gld., vsi skupej pa 3 gld.; 5. zvezek (samo 2 iztisa) in 6. (12 iztisov) pa veljata vsak 1 gld. 20 kr. nov. dnarja. — Tudi „kraljedvorski rokopis“, ki ga je poslovenil g. Fr. Levstik, se more še dobiti poštnine prost za 16 nov. krajcarjev.

V Celovcu 1. decembra 1860.

**Anton Janežič,**

c. k. realni učitelj in vrednik.

# KAZALO.

## Zabavni del.

### V vezani besedi.

	Stran.
Na mostu . . . . .	1
Pobratimija . . . . .	7
Isterska narodna . . . . .	25
Grofov zet . . . . .	33
Svetega Petra otac . . . . .	43
Svetega Petra mati . . . . .	44
Sonetje I., II., III. . . . .	65
Nadpisi . . . . .	76
Narodne zagonske pesme . . . . .	76
Hrepenenje . . . . .	97
Pesen glagolicom spisana . . . . .	108
Pritožba božja . . . . .	117
Sanje . . . . .	129
Naprej . . . . .	161
Odlomek iz Marije Stuartove . . . . .	178

### V nevezani besedi.

Zlató pa sir . . . . .	1, 34, 66, 98
Avguštin Ocepek . . . . .	19, 52, 134, 161
Narodne pripovedke iz Varaždinske okolice:	
Lisica prevarila muža . . . . .	50
Sv. Gregor . . . . .	50
Kačec . . . . .	139
Neverni kraljič . . . . .	139
Potovanja in premišljevanja nekoga bankovca . . . . .	78
Aleš Verbovčanski . . . . .	136

## Podučni del.

Još jednu o Košljunu . . . . .	8
Jazbec . . . . .	10
Mythologične drobtine.	
O morski deklici . . . . .	14
Kursanci kruh terejo . . . . .	57
O Encih . . . . .	58
Svét na biku stoji . . . . .	89
O Rusi . . . . .	141

## Stran.

O Babi Bosaruni . . . . .	142
O Kaligi hudi ptici . . . . .	142
O Orjasih . . . . .	142
O Tatermanu . . . . .	142
Zvezda Orion . . . . .	142
O Vrabljih . . . . .	143
O sv. Štefanu, varhu konjev . . . . .	143
Solnce jedeno . . . . .	143
O Obrih . . . . .	143
O božjem kozleku . . . . .	166
O taranskem volu . . . . .	167
Postave družbe sv. Mohora . . . . .	15
Literatura.	
Pesni Miroslava Vilharja . . . . .	22
Die Bildung der slav. Personennamen . . . . .	117, 151
Drobtince za l. 1859 in 1860 . . . . .	120
Slov. koledarji za l. 1860 . . . . .	153
Recimo koju . . . . .	182
Živali popotnice . . . . .	40, 73
Nekaj opombic zastran g. Na-	
vratilove knjige o glagolih . . . . .	44
Zaluski . . . . .	56
Drobtina slovenske slovnice . . . . .	83
Skokica . . . . .	84, 103
O zraku v živem človeku . . . . .	110, 147, 174
Prebivavci na Koroškem l. 1860 . . . . .	115
Ruski malarji . . . . .	121
Se kaj zastran rodivnika . . . . .	144, 169

## Slovenski besednik.

### Dopisi.

Iz Dunaja . . . . .	26, 60, 90
Iz Celovca . . . . .	27, 61, 91, 123, 126, 155, 184
Iz Gorice . . . . .	27
Iz Mariabruna . . . . .	28
Iz Pešta . . . . .	29
Iz Celja . . . . .	92
Iz Gradca . . . . .	125
Iz Zagreba . . . . .	127

	Stran.
Iz Varaždina . . . . .	156
Iz Podravja . . . . .	158
Iz Ljubljane . . . . .	187, 189

Slovstvene drobtine.

Vila slovenska . . . . .	27
Slovanski časopisi . . . . .	39
Novo sv. pismo česko . . . . .	31
Česke zgodovinske igre . . . . .	31
Literarno oznanilo.	
Jugoslov. literatura 62, 95, 127, 160	160
Československa literatura . . . . .	63, 128
Ruska literatura . . . . .	64, 92
Česke novine v Ameriki . . . . .	93
Česka dramatiška literatura . . . . .	94
Polski gospodarski časniki . . . . .	94

	Stran.
Slovenska knjigoprodaja . . . . .	159
Povabilo na naročbo Vilharjevih pesem . . . . .	159

Narodske drobtine.

Česki narod, razširjen po svetu . . . . .	32
Česki rokodelski fantini na Dunaju . . . . .	64
Napredak o narodnih solah . . . . .	95
Narodno življenje na Horvaškem . . . . .	95
Darila za literarne izdelke 128, 159	128, 159
Realna šola v Piseku in v Zagrebu . . . . .	159
✓ Slovenska beseda na Dunaju . . . . .	160
Povabilo na naročbo . . . . .	189
Imenik in razne oznanila skorej v vsakem listu	

**Imenik častitih gg. naročnikov:** 312 Val. Selič, kpl. v Lučah, 313 J. Vončina, načelnik grada Karlovec; 314—15 J. Dolenc in Fr. Miklavčič, tehnikarja na Dunaju; 316 M. Krenner knjigovodja na Dunaju; 317—318 F. Kersnik, kupč. opravnik v Terstu 2 izt.; 319—321 J. Pogorelec, M. Poljanšek in J. Černe, gimn. učenci v Terstu; 322—325 J. Stalic, F. Jagodic in M. Pichler, kupč. v Terstu; 326 V. Malin, gozdn. učenec v Mariabrunu; 327 Br. Kurnik v Teržiču; 328 L. Serajnik, fajm. na Zili; 329 M. Šervicel, kpl. na Terbižu; 330 S. Janežič, kadet v Veroni; 331 M. Topalović, župn. v Gradištu; 332 L. Svetec, c. k. adj. v St. Ivanu; 333 Dr. J. Bitanic, c. k. adj. v Tenki; 334 D. Čolnik, posestnik na Dervanji; 335 Kavarnica „Bauer“ na Dunaju; 336 L. Oblak, gimn. učenec v Ljubljani; 337 P. Čulk, c. k. uradnik na Dunaju; 338—386 razne knjigarnice in vredništva raznih časopisov.

